

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Економічний факультет

Затверджено
на засіданні Приймальної комісії
Львівського національного
університету імені Івана Франка
14. 03. 2016 р. (протокол № 9)
Ректор

_____ В. П. Мельник

Програма
фахових вступних випробувань
з дисциплін професійної і практичної підготовки
для здобуття освітнього ступеня магістра або ОКР спеціаліста на основі
освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра або спеціаліста
(галузь знань 07 – “Управління та адміністрування”
спеціальність 072 “Фінанси, банківська справа та страхування”)
(спеціалізації “Фінанси і кредит”, “Банківська справа”)

Затверджено
на засіданні Вченої ради
економічного
факультету Львівського
національного університету імені
Івана Франка
10.03.2016 р. (протокол № 8)
Голова ради

_____ Р. В. Михайлишин

Анотація

Прийом абітурієнтів, які мають диплом бакалавра (спеціаліста) для здобуття освітнього ступеня магістра та ОКР спеціаліста за спеціальністю “Фінанси, банківська справа і страхування”, проводиться за результатами фахових вступних випробувань. Вони відбуватимуться у формі тестування з дисциплін циклу професійної підготовки: “Фінанси”, “Гроші і кредит”, “Фінанси підприємств”, “Податкова система”, “Банківська система” а також дисциплін циклу загальноекономічної підготовки: “Політична економія”, “Мікроекономіка” та “Макроекономіка”.

Навчальна дисципліна “Фінанси”

Тема 1. Фінанси як галузь економічної науки.

Предмет фінансової науки. Сутність фінансів. Функції фінансів. Фінансова система.

Тема 2. Генезис і еволюція фінансів.

Фінанси як економічна категорія. Взаємозв'язок фінансів з іншими економічними категоріями. Історичний характер фінансів.

Тема 3. Становлення та розвиток фінансової науки.

Історичні передумови та структура фінансової науки. Система наукових знань та інструментарій фінансової науки. Розвиток фінансової науки у 15 – 19 ст. Світова фінансова наука у 20 ст. та сучасний період.

Тема 4. Фінансовий ринок.

Об'єктивні умови та особливості використання фінансів у суспільному відтворенні. Фінансове забезпечення процесу відтворення. Суть та сегментація фінансового ринку. Інструменти та суб'єкти фінансового ринку. Роль фінансів у роздержавленні власності.

Тема 5. Фінансова політика та фінансовий механізм.

Зміст, значення, види та завдання фінансової політики. Фінансова політика в Україні на сучасному етапі. Фінансовий механізм та його роль у реалізації фінансової політики. Використання фінансів для регулювання економіки. Фінанси як інструмент економічного стимулювання.

Тема 6. Фінансове право та організація фінансів.

Фінансове право. Управління фінансами. Фінансове планування. Фінансовий контроль. Вплив організаційно-правових форм та галузевих особливостей на організацію фінансів.

Тема 7. Податки та податкова система.

Суть та класифікація податків. Податкова система та принципи її організації. Організація роботи по сплаті податків, зборів та обов'язкових платежів. Особливості сплати податків і зборів та їх вплив на формування фінансових ресурсів суб'єктів господарювання.

Тема 8. Державні фінанси.

Економічна суть та роль державних фінансів. Бюджет та бюджетна система. Бюджетний дефіцит: суть, причини та наслідки, шляхи подолання. Державний кредит: економічна природа та функції.

Тема 9. Місцеві фінанси.

Економічна суть та принципи організації місцевих фінансів. Система місцевих фінансів та місцеві фінансові інститути. Функції місцевих фінансів.

Тема 10. Державні цільові фонди.

Суть та джерела формування державних цільових фондів. Економічний зміст та значення соціальних позабюджетних фондів. Становлення та розвиток соціальних позабюджетних фондів.

Тема 11. Фінанси суб'єктів господарювання.

Особливості фінансів сфери матеріального виробництва та фінансові ресурси суб'єктів господарювання. Правові основи фінансової діяльності. Поняття суб'єкта господарювання, види та організаційні форми підприємства. Особливості організації фінансової діяльності суб'єктів господарювання різних організаційно-правових форм. Роль фінансів у кругообігу основних та оборотних засобів. Формування, розподіл та використання прибутку. Фінансове планування та нормування на підприємствах.

Тема 12. Фінанси невиробничої сфери.

Особливості та джерела фінансових ресурсів невиробничої сфери. Фінансовий механізм невиробничої сфери. Фінансове планування установ невиробничої сфери. Фінанси громадських об'єднань.

Тема 13. Фінанси домогосподарств.

Теоретичні основи домогосподарств. Доходи, витрати та бюджети домогосподарств. Заощадження та інвестиції домогосподарств.

Тема 14. Страхування та страховий ринок.

Економічна природа та функції страхування. Форми та види страхування. Страховий ринок. Організація та розвиток страхування в Україні.

Тема 15. Фінансовий менеджмент.

Сутність, складові та функції фінансового менеджменту. Мета та завдання фінансового менеджменту. Стратегія і тактика фінансового менеджменту. Об'єкти та суб'єкти, методи та прийоми фінансового менеджменту.

Тема 16. Міжнародні фінанси.

Сутність та функціональне призначення міжнародних фінансів. Міжнародні фінансові інститути та їх роль в організації міжнародних фінансів. Міжнародний ринковий та неринковий перерозподіл фінансових ресурсів.

Тема 17. Фінансова безпека держави.

Економічна безпека як багаторівнева система. Фінансова безпека: сутність та місце у системі економічної безпеки. Механізм та система забезпечення фінансової безпеки.

Тема 18. Фінанси країн з розвинутою ринковою економікою.

Розвиток та сучасні риси фінансових систем країн з розвинутою ринковою економікою. Фінансова система США. Фінансова система ФРН. Фінансова система Великої Британії. Фінансова система Франції. Фінансова система Японії. Фінанси Скандинавських країн.

Тема 19. Фінанси Європейського Союзу.

Суть та особливості економічної інтеграції Європи. Бюджет Європейського Союзу. Податкова політика у межах Європейського Союзу. Валютна інтеграція. Інститути ЄС та їх роль у формуванні фінансової політики.

Рекомендована література

1. Конституція України від 28.06.1996 р. №254к-96-ВР.
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV.
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. №435-IV.
4. Бюджетний кодекс України (із змінами та доповненнями).
5. Податковий кодекс України (із змінами та доповненнями).
6. Василик О.Д. Теорія фінансів. Підручник. – К.: НІОС, 2000.
7. Ковальчук С.В., Форкун І.В. Фінанси. Навч. посіб. – Львів “Новий Світ - 2000”, 2006.
8. Леоненко П.М., Юхименко П.І., Ільєнко А.А. та ін. Теорія фінансів. Навч. посіб./ за ред. О.Д. Василика. – К.: Цент навч. літ., 2005.
9. Опарін В.М. Фінанси (загальна теорія). Навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2007.
10. Романенко О.Р.. Фінанси. Підручник – К.: Центр навч. літ., 2004.
11. Пасічник Ю.В. Бюджетна система України та зарубіжних країн: Навч. посіб. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання-Прес, 2003.
12. Фінанси: навч. посіб./ В.С. Загорський, О.Д. Вовчак, І.Г. Благун, І.Р. Чуй – К.: Знання, 2006.
13. Сунцова О.О. Місцеві фінанси: навч. посіб. / О.О. Сунцова. – К.: Центр учбової літ., 2008.
14. Фінанси в трансформаційній економіці України: Навч. посіб. / Затверджено Міністерством освіти і науки України / За ред. д.е.н., проф. М.І. Крупки. – Львів: Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2007.
15. Фінанси: Підручник / за ред. С. І. Юрія, В. М. Федосова. – К.: “Знання”, 2012. – 687 с.

Навчальна дисципліна “Гроші та кредит”

Змістовий модуль 1. Гроші. Грошові відносини

Тема 1. Необхідність, суть і функції грошей

1. Необхідність грошей, їхнє значення та роль в економіці.
2. Походження грошей.

Рационалістична та еволюційна концепції виникнення грошей; причини, що породжують необхідність використання грошей.

3. Еволюція грошей. Труднощі обміну, якісні властивості грошей.
4. Суть і функції грошей.

Функціональний, еквівалентний та портфельний підходи до вирішення сутності грошей. Функції грошей: міра вартості, засіб обігу, засіб платежу, засіб нагромадження, світові гроші.

Тема 2. Форми грошей

1. Історичні форми грошей.

Повноцінні та неповноцінні гроші. Металеві гроші. Виникнення металевих грошей, монета, недоліки металевих форм грошей.

2. Функціональні форми грошей.

- 2.1. Готівкові гроші.

Білонна монета. Паперові гроші. Поняття, ознаки казначейських білетів. Вексель, його властивості, види, реквізити. Банкнота. Ознаки “класичної” банкноти. Сучасні банкноти. Чек, його різновиди.

2.2. Безготівкові гроші. Депозитні гроші. Платіжні картки, їхні різновиди. Електронні гроші.

Тема 3. Теорії грошей та грошово-кредитного регулювання

1. Теорії грошей.

1.1. Металістична теорія грошей.

Виникнення, періоди розвитку, представники, недоліки.

1.2. Номіналістична теорія грошей.

Зародження, представники, розвиток.

1.3. Кількісна теорія грошей.

Виникнення, сутність, представники. Трансакційний варіант кількісної теорії грошей.

Кембриджська версія кількісної теорії грошей.

2. Теорії грошово-кредитного регулювання.

2.1. Кейнсіанська теорія грошово-кредитного регулювання.

Виникнення. Базове кейнсіанське рівняння. Кейнсіанський передавальний механізм монетарної політики.

2.2. Монетаристська теорія грошово-кредитного регулювання.

Виникнення, представники. Базове рівняння монетаристів. Монетаристський передавальний механізм грошово-кредитної політики.

2.3. Кейнсіансько-неокласичний синтез.

Виникнення, сутність, представники. “Кейнсіанський хрест”.

Модель IS-LM Хікса-Хансена. MF-модель.

Тема 4. Грошова система

1. Сутність грошової системи та її елементи.

Поняття та призначення грошової системи. Структура грошової системи.

2. Типи грошових систем.

Класифікація грошових систем залежно від форми, в якій функціонують гроші; відповідно до загальних законів функціонування грошей; залежно від ступеня втручання держави в економічні відносини; за характером регулювання валютних відносин. Металеві грошові системи: біметалізм, монометалізм; системи паперово-кредитного обігу.

3. Становлення і розвиток грошової системи України.

Тема 5. Грошовий обіг і грошові відносини

1. Поняття і модель грошового обігу.

Поняття, суб'єкти грошового обігу; структура грошового обігу за характером економічних відносин між його суб'єктами; структура грошового обігу за формою платіжних засобів. Модель грошового обігу і грошові потоки.

2. Грошова маса та її структура. Грошова база.

Поняття грошової маси, грошові агрегати, поняття та структура грошової бази, відмінності між готівковими елементами грошової бази і грошових агрегатів, відмінності між безготівковими елементами грошової бази і грошових агрегатів. Рівень монетизації економіки.

3. Швидкість обігу грошей.

Характеристика швидкості обігу грошей і фактори, що впливають на неї. Тривалість одного обороту грошової одиниці.

4. Закони грошового обігу.

Сутність та еволюція закону грошового обігу.

Тема 6. Грошовий ринок

1. Економічна суть та особливості функціонування грошового ринку.

Поняття та характеристики грошового ринку, інструменти грошового ринку (боргові і неборгові), ціна грошей, суб'єкти грошового ринку.

2. Попит на гроші.

Монетаристська теорія попиту на гроші: І.Фішер, Кембріджська школа, М.Фрідмен.
Кейнсіанська теорія попиту на гроші: психологічні мотиви попиту на гроші. Графічне зображення попиту на гроші, попит на гроші для угод, попит на гроші як на активи.

3. Формування пропозиції грошей.

Поняття, грошова база, грошово-кредитний мультиплікатор, банківські резерви.

4. Рівновага на грошовому ринку.

Встановлення та відновлення рівноваги на грошовому ринку.

Тема 7. Інфляція та стабілізація грошового обігу

1. Сутність і причини інфляції.

Поняття і закономірності інфляційного процесу.

2. Вимірювання інфляції та її види.

Індекс цін Е. Леспейреса (індекс споживчих цін), індекс Г. Пааше (дефлятор ВВП), індекси Маршала-Еджворта, Фішера. Темп інфляції. Помірна, галопуюча, гіперінфляція. Класифікація інфляції за джерелами виникнення: інфляція попиту, інфляція пропозиції.

3. Соціально-економічні наслідки інфляції.

4. Форми і методи стабілізації грошового обігу.

Тема 8. Грошові реформи

1. Поняття та цілі грошових реформ.

Суть грошової реформи, необхідність проведення грошової реформи, цілі проведення.

2. Класифікація грошових реформ.

Класифікація за глибиною реформаційних заходів: структурні, часткового типу; за повнотою здійснюваних змін у грошовій системі: формального типу, з деномінацією грошового обігу; за характером обміну старих грошей на нові: конфіскаційні, неконфіскаційні; за порядком уведення в обіг нових грошей: одномоментні, паралельного типу.

3. Грошова реформа в Україні.

Тема 9. Роль грошей в ринковій економіці

1. Бартерні та грошові відносини.

Переваги монетарної економіки над бартерною.

2. Вплив пропозиції грошей на розвиток реального сектору економіки.

Моделі впливу пропозиції грошей на економіку в коротко- та довгостроковому періоді.

Змістовий модуль 2. Кредит. Кредитні відносини

Тема 10. Сутність і функції кредиту

1. Економічна суть кредиту.

Загальні передумови та економічні чинники необхідності кредиту. Поняття, суб'єкти, об'єкти кредиту.

2. Принципи кредитування: цільове призначення, забезпеченість, платність, строковість, поверненість.

3. Функції кредиту.

Перерозподільна, регулювання обороту грошей, контрольно-стимулювальна, капіталізації вільних грошових доходів.

Тема 11. Теорії кредиту

1. Натуралістична теорія кредиту.

Сутність, представники.

2. Капіталотворча теорія кредиту. Основоположники, сутність, розвиток.

Тема 12. Теоретичні засади процента

1. Суть та функції процента.

Норма процента. Функції процента: перерозподільна, регулювальна, збереження позикового капіталу, стимулювальна.

2. Види процента та чинники, що визначають його рівень.

Класифікація процентів за економічним змістом, методом встановлення, способом нарахування, способом вилучення, врахуванням інфляції, механізмом формування, охопленням витрат.

Тема 13. Форми та види кредиту

1. Загальна характеристика форм і видів кредиту.

Товарна і грошова форми кредиту. Факторинг. Форфейтинг. Акцептний кредит. Авальний кредит.

2. Комерційний кредит.

Сутність, суб'єкти, способи погашення, переваги, недоліки.

3. Банківський кредит.

Поняття, суб'єкти, об'єкти, класифікація.

4. Споживчий кредит.

Сутність, призначення, критерії класифікації. Кредитний скоринг.

5. Лізинговий кредит.

Економічна сутність, об'єкти, суб'єкти, види лізингу.

6. Іпотечний кредит.

Поняття, суб'єкти, об'єкти. Іпотечний пул. Іпотечні цінні папери.

7. Державний кредит.

Поняття, суб'єкти, види, способи реалізації.

Змістовий модуль 3. Фінансові посередники

Тема 14. Центральний банк

1. Шляхи створення центральних банків.

Особливості виникнення та розвитку центральних емісійних банків. Шляхи створення центральних банків: еволюційний, директивний. Тенденції розвитку центральних банків у XX – XXI ст.

2. Функції та операції центрального банку.

Функції центрального банку: емісійний центр держави, банк банків, орган банківського нагляду, орган валютного регулювання і контролю, провідник грошово-кредитної політики, банкір і фінансовий агент уряду. Активні та пасивні операції центрального банку.

3. Національний банк України: організація та функціонування.

НБУ – особливий орган державного управління. Організаційна, функціональна, управлінська структура НБУ. Функції НБУ.

Тема 15. Грошово-кредитна політика центрального банку та її інструменти

1. Сутність і цільова спрямованість грошово-кредитної політики.

Поняття, об'єкти, суб'єкти, цілі.

2. Інструменти грошово-кредитної політики.

Нормативи обов'язкових резервів, операції рефінансування (кредити овернайт, кількісний і процентний тендер, операції репо, депозитний сертифікат НБУ), процентна політика, операції на відкритому ринку.

3. Види грошово-кредитної політики.

Політика експансії та рестрикції.

4. Грошово-кредитна політика Національного банку України.

Основні засади грошово-кредитної політики на відповідний рік.

Тема 16. Комерційні банки

1. Комерційні банки, їхні види, функції та структура.

Поняття та класифікація банківських установ. Функції банків. Структура банку.

2. Операції комерційних банків.

Пасивні операції. Активні операції банків. Комісійно-посередницькі операції банків.

Банківські послуги.

3. Система комерційних банків України.

Особливості становлення і розвитку банківських установ в Україні.

Тема 17. Небанківські фінансово-кредитні інститути та їх роль у розвитку національної економіки

1. Сутність і функції фінансових посередників.

Передумови виникнення. Поняття фінансових посередників. Фінансові послуги. Переваги фінансового посередництва. Функції фінансових посередників. Державний нагляд за діяльністю фінансових посередників.

2. Небанківські кредитні установи.

Кредитні спілки: поняття, повноваження, етапи діяльності. Ломбарди: поняття, види послуг. Лізингові компанії: сутність, механізм взаємодії учасників лізингу. Факторингові компанії: сутність, ознаки, учасники послідовність реалізації факторингових послуг.

3. Договірні ощадні інститути.

Страхові компанії: поняття, класифікація, функції. Недержавні пенсійні фонди: поняття, види, учасники. Напрями інвестування пенсійних активів.

4. Інвестиційні небанківські посередники.

Інститути спільного інвестування: сутність, класифікація, повноваження.

5. Роль небанківських фінансово-кредитних інститутів у розвитку національної економіки.

Переваги, функції небанківських фінансово-кредитних інститутів.

Змістовий модуль 4. Валюта. Валютні відносини

Тема 18. Валюта, валютний курс, валютний ринок

1. Поняття валюти та валютних цінностей.

Критерії класифікації валюти, конвертованість валюти.

2. Економічна сутність і режими валютного курсу.

Фіксований, плаваючий та змішані режими валютних курсів.

3. Розрахунок валютного курсу. Котирування валюти.

Прямий та непрямий методи валютного котирування, курс продавця, курс покупця, спред, крос-курс, паритет купівельної спроможності, чинники, які впливають на валютний курс.

4. Суть і структура валютного ринку.

Національні, міжнародні та світовий валютний ринок, функції валютного ринку, валютні операції: угоди today, tomorrow, spot; форвардні та ф'ючерсні угоди; валютний опціон (call option, put option).

Тема 19. Міжнародна валютно-кредитна система

1. Поняття міжнародної валютно-кредитної системи.

Сутність і види валютних систем. Елементи світової валютної системи. Етапи еволюції валютних систем.

2. Система золотого стандарту.

Виникнення. Паризька конференція. Золотомонетний стандарт, його принципи й причини занепаду. Золотодевізний стандарт. Генуезька міжнародна економічна конференція, її принципи. Золотозливковий стандарт, його характеристика.

3. Бреттон-Вудська валютна система.

Плани створення. Бреттон-Вудська міжнародна валютно-фінансова конференція, її принципи.

4. Ямайська валютна система.

Ямайська міжнародна валютно-фінансова конференція, принципи її функціонування. СПЗ: суть і призначення.

5. Європейська валютна система.

Створення та принципи функціонування. Економічний і валютний союз в Європі. Маастрихтський договір. Критерії конвергенції.

Тема 20. Міжнародні валютно-кредитні організації та їх співробітництво з Україною

1. Міжнародний валютний фонд у системі валютного регулювання.

Цілі створення, функції, організаційна структура, механізми кредитування

2. Група Світового банку.

Міжнародний банк реконструкції та розвитку. Міжнародна фінансова корпорація. Міжнародна асоціація розвитку. Багатостороннє агентство гарантування інвестицій. Міжнародний центр урегулювання інвестиційних суперечок.

3. Регіональні фінансові інститути.

Банк міжнародних розрахунків. Європейський банк реконструкції та розвитку. Європейський інвестиційний банк. Міжамериканський банк розвитку. Африканський банк розвитку. Азіатський банк розвитку. Північний інвестиційний банк. Чорноморський банк торгівлі та розвитку.

4. Співробітництво України з міжнародними валютно-кредитними організаціями.

Форми фінансової допомоги Україні з боку Міжнародного валютного фонду. Інвестиційні проекти Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Європейського банку реконструкції та розвитку, Європейського інвестиційного банку.

Рекомендована література

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV зі змінами
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. №435-IVзі змінами
3. Закон України “Про банки і банківську діяльність” від 07.12.2000 р. № 2121-III зі змінами
4. Закон України “Про Національний банк України” від 20.05.1999 р. № 679-XIV зі змінами
5. Закон України “Про обіг векселів в Україні” від 05.04.2001 р. № 2374-III зі змінами
6. Уніфікований Закон про переказні векселі та прості векселі.
7. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті, затверджена Постановою Правління НБУ від 21.01.2004 р. № 22 зі змінами
8. Положення про електронні гроші в Україні, затв. Постановою Правління НБУ 04.11.2010 р. №481 зі змінами.
9. Гроші та кредит: підручник / М.І. Крупка, М.С. Мрочко, Б.М. Вишивана та ін.; [за ред. д-ра ек. наук, проф. М. І. Крупки]. – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка. – 2011. – 420 с.
10. Гроші та кредит: [підручник] / [М.І. Савлук, А.М. Мороз, І.М. Лазепко та ін.]; за заг. ред. М.І. Савлука. – [4-те вид., перероб. і доп.]. – К.: КНЕУ, 2006. – 744 с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Верховної Ради України (розділ “Законодавство”). – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
2. Офіційний сайт Національного банку України. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.
3. Урядовий портал. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>.

Навчальна дисципліна “Банківська система”

Тема 1. Теоретичні основи системного дослідження банківської системи

Поняття банківської системи та принципи її функціонування: сутність банківської системи, різновиди банківських систем за структурою та підпорядкуванням, принципи функціонування банківських систем.

Структура та функції банківської системи: структура банківської системи України, зміни, що відбувалися в структурі банківської системи на різних етапах діяльності банків, посткризова структура банківської системи, функції банківської системи.

Процеси трансформації банківських ресурсів у ринковій економіці: поняття трансформації банківських ресурсів у ринковій економіці, реалізація банками етапу залучення коштів в економічних суб'єктів, необхідні умови для активізації такої діяльності, розміщення коштів для розвитку економіки держави, пріоритетні галузі інвестування капіталу.

Тема 2. Центральний банк у системі грошово-кредитного регулювання економіки.

Роль і значення центрального банку в системі грошово-кредитного регулювання економіки. Об'єктивні закономірності виникнення центральних емісійних банків, шляхи їх створення. Основні етапи розвитку центральних банків.

Організаційно-правова характеристика центрального банку, правове забезпечення його статусу. Проблема незалежності центрального банку від органів державної влади, форми та фактори незалежності центрального банку. Взаємозв'язок ступеню незалежності центральних банків з економічним розвитком держави.

Структура центрального банку. Моделі організаційної побудови центральних банків. Характеристика структури НБУ (регіональної та функціональної). Особливості становлення НБУ. Керівні органи НБУ, особливості їх формування та діяльності.

Функції центральних банків, їх характеристика. Функції та операції Національного банку України.

Тема 3. Грошово-кредитна політика, її суть та цілі.

Соціально-економічна суть грошово-кредитної (монетарної) політики, її економічний зміст. Аналіз визначень грошово-кредитної політики. Суб'єкти та об'єкти грошово-кредитного регулювання. Типи грошово-кредитної політики: кредитна експансія та кредитна рестрикція.

Завдання, зміст та цілі грошово-кредитної політики. Стратегічні, проміжні та тактичні цілі монетарного регулювання. Суперечливість стратегічних цілей грошово-кредитної політики.

Мінімальні резервні вимоги, аналіз їх застосування у світі та в Україні. Функції мінімальних резервів, їх роль. Розвиток політики обов'язкового резервування в Україні.

Регулювання облікової ставки та банківського процента. Інструменти рефінансування, їх класифікація. Принципи ефективності облікової ставки. Розвиток політики рефінансування в Україні.

Операції на відкритому ринку, їх характеристика. Функції ринку державних цінних паперів. Класифікація операцій на відкритому ринку. Принципи ефективності операцій на відкритому ринку. Розвиток операцій на відкритому ринку в Україні та його перспективи як інструмента грошово-кредитного регулювання.

Тема 4. Економічні та правові основи банківської діяльності.

Історія розвитку банків та їх роль в системі ринкової інфраструктури: виникнення банківництва, розвиток банківської справи в Україні, етапи становлення банківської системи незалежної України, основні законодавчі акти, що регулюють діяльність банків в Україні.

Порядок створення, реєстрації та ліцензування банків в Україні: правова основа діяльності банків, необхідний перелік вимог та документів до засновників при створенні банку, його реєстрації та ліцензуванні.

Функції і типи банків: види банківської діяльності, заборонені види діяльності для банків, типологія банків, структура органів управління, функціональних підрозділів та служб банку.

Класифікація банківських операцій: загальна характеристика операцій банків з формування власного капіталу, залучених і позичених коштів; структура пасивів банків України, групи активів банків, класифікація активів з точки зору ліквідності, структура активів банків України, загальна характеристика операцій банків з розрахунково-касового обслуговування, валютних, трастових, гарантійних операцій банків, кредитних послуг (лізинг, факторинг, форфейтинг), інформаційних, консультаційних банківських послуг.

Тема 5. Операції банків з формування власного капіталу.

Суть, структура та функції власного капіталу банку: поняття «банківський капітал», основні функції власного капіталу, структура основного та додаткового капіталу, нормативи адекватності капіталу, вимоги Базельського комітету до достатності капіталу банків.

Статутний фонд банку: порядок формування статутного фонду банку, шляхи збільшення статутного фонду, вимоги щодо мінімального розміру статутного фонду банків України.

Резервний та інші фонди банку: порядок формування фондів банку та їх цільове призначення.

Проблеми капіталізації банківської системи України та регулювання достатності капіталу банків: аналіз проблем капіталізації вітчизняних банків, Базельський комітет та його діяльність, нормативи капіталу.

Тема 6. Залучені кошти банку.

Сутність залучених коштів та різновиди депозитів банку: депозитні і не депозитні залучені кошти, поняття «депозит» і види депозитів, емісія короткострокових боргових цінних паперів банку (депозитних і ощадних сертифікатів).

Реалізація депозитної політики в банку: сутність депозитної політики, критерії оптимальної депозитної політики банку.

Система страхування депозитів в Україні: порядок створення та напрями діяльності Фонду гарантування вкладів фізичних осіб

Тема 7. Позичені кошти банку.

Позики на міжбанківському ринку кредитних ресурсів: сутність міжбанківського ринку кредитних ресурсів, учасники ринку, механізм укладання угод, види угод, форми оформлення угод на міжбанку, нормативи ліквідності банків.

Механізм рефінансування НБУ: кредити «овернайт», механізм проведення кількісних і процентних тендерів, операції РЕПО, механізм надання стабілізаційних кредитів, активи, що приймаються в якості забезпечення.

Емісія облігацій: сутність банківських облігацій, їх різновиди, рефінансування попередніх випусків облігацій, етапи процедури емісії.

Тема 8. Кредитування

Сутність і форми кредиту. Різновиди банківських кредитів: економічна сутність кредиту, форми кредитів, поняття банківського кредиту, різновиди банківських кредитів, структура кредитного портфеля банків України.

Принципи банківського кредитування: принципи забезпеченості, платності, строковості, поверненості та цільового характеру використання кредитних ресурсів, цілі, на

які заборонено видавати кредити, принципи Базельського комітету щодо обмеження кредитного ризику.

Організація процесу кредитування в банку: етапи процесу кредитування, методика оцінки фінансового стану позичальника, здійснення кредитного моніторингу, санкції, які застосовуються до позичальника, що порушує платіжну дисципліну.

Регулювання кредитної діяльності банків НБУ: нормативи, що обмежують кредитний ризик банків, порядок формування резерву на відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків.

Тема 9. Банківські інвестиції.

Суть та класифікація банківських інвестицій: прямі і портфельні інвестиції банків, види операцій банків з цінними паперами.

Підходи до формування портфеля цінних паперів банку: банківський портфель на продаж та на інвестиції, агресивний і консервативний тип портфеля, основні характеристики фінансових активів.

Регулювання інвестиційної діяльності банків: нормативи інвестування для банків України, формування резерву на відшкодування збитків від операцій з цінними паперами.

Посередницькі та довірчі операції банків з цінними паперами. Інфраструктурні операції банків: емісійно-посередницькі та торгово-посередницькі операції, в тому числі андерайтинг, брокерські та дилерські послуги; трастові операції банків, банки як депозитарії цінних паперів, професійне консультування та здійснення клірингових розрахунків з цінними паперами.

Операції банків з вексями: поняття векся, історичні етапи вексельних операцій, властивості та функції векселів, класифікація векселів, простий та переказний векселі, обов'язкові вексельні реквізити, операції з вексями.

Тема 10. Операції банків з вексями

Сутність і види векселів: поняття векся; історичні етапи вексельних операцій; властивості та функції векселів; класифікація векселів.

Поняття простого та переказного векся: простий та переказний векселі; обов'язкові вексельні реквізити; поняття акцепту; індосамент та цесія, відмінності між цими поняттями.

Операції з використанням векселів: дисконтування, купівля, продаж, емісія, авалювання, інкасування, доміциляція, зберігання.

Тема 11. Операції банків з обслуговування платіжного обороту.

Загальна характеристика платіжного обороту: готівковий і безготівковий оборот.

Касові операції банків: порядок емісії готівки НБУ і участь в цьому процесі банків, види касових операцій банків, видаткові та прихідні касові операції.

Організація безготівкових розрахунків: форми безготівкових розрахунків (платіжні доручення, платіжні вимоги-доручення, платіжні вимоги, чеки, акредитиви), дистанційне обслуговування клієнтів (системи «клієнт-банк»).

Тема 12. Валютні операції банків.

Поняття і види валютних операцій: валютні цінності, поточні і строкові валютні операції, валютні деривативи, різновиди валютних ризиків, поняття «хеджування», методи прямого страхування валютних ризиків.

Валютна позиція банку і управління нею: поняття валютної позиції, закрита і відкрита валютна позиція банку, нормативи відкритої валютної позиції, встановлені НБУ.

Методи мінімізації впливу валютних ризиків: лімітування, страхування, хеджування.

Тема 13. Результати комерційної діяльності банків.

Доходи банків, їх склад, структура та джерела формування: формування банківських доходів, їхні групи, структура доходів банків України.

Склад і структура витрат банку: поняття банківських витрат, групи витрат, структура витрат банків України.

Банківський прибуток і його розподіл: валовий прибуток, чистий прибуток, нерозподілений прибуток.

Основні показники діяльності банків: рентабельність активів та рентабельність власного капіталу, показник платоспроможності, показник банківського ризику (індекс Кука).

Рейтингова оцінка діяльності банків: рейтингові оцінки діяльності банків (CAMELS).

Рекомендована література:

1. Банківська система : підручник / [М.І. Крупка, Є.М. Андрущак, Н.Г. Пайтра та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф. М.І. Крупки. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2013. – 556 с.
2. Крупка М.І. Банківські операції : підручник / М.І. Крупка, Є.М. Андрущак, Н.Г. Пайтра; за ред. д-ра екон. наук, проф. М.І. Крупки. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2011. – 312 с.
3. Офіційна Інтернет-сторінка Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.
4. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.
5. Про затвердження Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями : Положення, затверджене постановою Правління НБУ від 25.01.2012 № 23 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0231-12>.
6. Про затвердження Положення Про регулювання Національним банком України ліквідності банків України : Положення, затверджене постановою Правління НБУ від 30.04.2009 № 259 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0410-09>.
7. Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 № 679-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/679-14>.
8. Про порядок регулювання діяльності банків в Україні : Інструкція, затверджена постановою Правління НБУ від 28 серпня 2001 р. № 368 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>.
9. Про порядок реєстрації та ліцензування банків, відкриття відокремлених підрозділів : Положення, затверджене постановою Правління НБУ від 08.09.2011 № 306 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1203-11>.
10. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб : Закон України від 23.02.2012 № 4452-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4452-17>.

Навчальна дисципліна “Фінанси підприємств”

Тема 1. Фінанси підприємств в системі ринкових відносин

1. Сутність та місце підприємств в системі ринкових відносин
2. Принципи організації фінансів підприємств в умовах ринкової економіки
3. Фінансові ресурси підприємств
4. Зміст та завдання управління фінансами на підприємствах

Тема 2. Виторг від реалізації продукції (робіт, послуг)

1. Суть та роль виторгу від реалізації продукції в формуванні фінансових ресурсів підприємств
2. Планування виторгу від реалізації продукції. Чинники зростання виторгу від реалізації продукції

3 Ціни на продукцію і послуги

Тема 3. Формування і розподіл прибутку підприємств

1. Економічний зміст прибутку підприємства
2. Формування прибутку підприємств та чинники впливу на його обсяг
3. Розподіл і використання прибутку підприємств
4. Методи обчислення рентабельності

Тема 4. Грошові потоки підприємств

1. Сутність та значення грошових потоків у функціонуванні підприємств
2. Класифікація грошових потоків підприємств
3. Управління грошовими потоками підприємств

Тема 5. Оборотні активи підприємств

1. Економічний зміст, склад і структура оборотних активів підприємств
2. Класифікація оборотних активів підприємств
3. Джерела формування оборотних активів підприємств
4. Аналіз ефективності використання оборотних активів підприємств
5. Планування потреби в оборотних активах на підприємствах

Тема 6. Необоротні активи підприємств

1. Сутність та призначення необоротних активів підприємств
2. Використання та відтворення основних засобів підприємств
3. Нематеріальні активи підприємств
4. Капітальне інвестування як спосіб відтворення необоротних активів підприємств

Тема 7. Розрахункові операції підприємств

1. Сутність та принципи організації розрахункових операцій підприємств
2. Види розрахункових операцій підприємств
3. Види банківських рахунків підприємств та порядок їх відкриття. Зміст та організація готівкових розрахунків
4. Розрахунково-платіжна дисципліна підприємств

Тема 8. Капітал підприємств та його формування

1. Сутність капіталу та його роль у забезпеченні діяльності підприємств
2. Власний капітал підприємств
3. Позиковий капітал підприємств
4. Джерела формування та способи залучення позикового капіталу

Тема 9. Інвестиції підприємств

1. Сутність та класифікація інвестицій підприємства
2. Організація інвестиційної діяльності підприємств
3. Оцінка ефективності інвестицій підприємства

Тема 10. Оподаткування підприємств

1. Система оподаткування підприємств
2. Оподаткування прибутку підприємств
3. Непрямі податки та механізм їх адміністрування

Тема 11. Оцінка фінансового стану підприємств

1. Зміст і завдання оцінки фінансового стану підприємств
2. Методи аналізу фінансового стану підприємств

3. Інформаційне забезпечення оцінки фінансового стану підприємств
4. Фінансові показники, що використовуються для аналізу фінансового стану підприємств

Тема 12. Фінансове планування на підприємствах

1. Сутність та призначення фінансового планування в функціонуванні підприємств
2. Методи фінансового планування
3. Система бюджетування та види бюджетів підприємств

Тема 13. Фінансова безпека підприємств

1. Сутність фінансової безпеки підприємства та її внутрішні та зовнішні загрози
2. Оцінка рівня фінансової безпеки підприємств
3. Управління фінансовою безпекою на підприємствах

Рекомендована література

1. Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика. Навчальний посібник / О. Я. Базилінська. – К.: ЦНЛ, 2009. – 328 с.
2. Бланк І. О. Управління фінансами підприємств. Підручник / І. О. Бланк, Г. В. Ситник. – К.: КНТЕУ, 2006. – 780 с.
3. Інвестування : підручник / [М.І. Крупка, Д.В. Ванькович, Н.Б. Демчишак та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф. М.І. Крупки. - Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2014. – 454 с.
4. Непочатенко О. О. Фінанси підприємств: підручник / О. О. Непочатенко, Н. Ю. Мельничук. – К.: “Центр учбової літератури”, 2013. – 504 с.
5. Філімоненков О. С. Фінанси підприємств. Підручник / О. С. Філімоненков, Д. І. Дема. – К.: “Алерта”, 2009. – 496 с.
6. Фінанси в трансформаційній економіці України. Навчальний посібник / за ред. М. І. Крупки. – Львів: Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2007. – 614с.
7. Фінанси підприємств: підручник / [А.М.Поддєрьогін, М.Д.Білик, Л.Д.Буряк та ін.]; кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А.М.Поддєрьогін. – Восьме вид., перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2013. – 519 с.
8. Цал-Цалко Ю. С. Фінансовий аналіз. Підручник / Ю. С. Цал-Цалко. – К.: ЦНЛ, 2008. – 566 с.
9. Шелудько В.М. Фінансовий менеджмент: Підручник / В.М. Шелудько; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – 2-ге вид., стер. – К.: Знання, 2013. – 375с.
10. Шморгун Н. П. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник / Н. П. Шморгун, І. В. Головка. – К.: ЦНЛ, 2006. – 528 с.

Навчальна дисципліна “Податкова система”

Тема 1. Сутність та види податків

Сутність податків. Теорії податків. Визначення податків та їхні ознаки. Податки й інші форми платежів до бюджету.

Функції податків. Фіскальна функція, механізм її реалізації. Податки як основа фінансової бази держави. Регульовальна функція. Основні напрямки регулювання економіки та соціальної сфери. Стимульовальна функція. Дискусійні питання функцій податків.

Термінологія оподаткування. Елементи податку: суб'єкт податку, об'єкт оподаткування, база оподаткування, джерело сплати, одиниця оподаткування, податкова ставка, податковий звітний період та інші. Методи побудови податкових ставок. Універсальні та диференційовані податкові ставки. Тверді і процентні ставки. Види твердих ставок: фіксовані та відносні. Види процентних ставок: пропорційні, прогресивні, регресивні.

Класифікація податків, її ознаки.

Тема 2. Податкова система України в умовах інтеграційних процесів

Податки в системі державних доходів. Методи формування державних доходів: податковий, неподатковий, доходи від операцій з капіталом, трансферти, емісія, запозичення коштів. Податковий метод формування доходів держави як основний в умовах ринкової економіки.

Податкова система. Поняття податкової системи і вимоги до неї. Принципи побудови податкового законодавства.

Податкова система України. Основні етапи її становлення. Склад і структура податкової системи України. Податкова політика України в сучасних умовах.

Тема 3. Податкова політика в системі державного регулювання економіки

Податкова політика як один з методів державного регулювання економіки. Економічні теорії щодо використання податкової політики як регулюючого чинника. Чинники, які впливають на проведення податкової політики. Критерії оцінки податкової політики. Обмеження щодо використання податкової політики як регулюючого чинника.

Макроекономічне регулювання. Мікроекономічні регулятори податкової політики. Елементи оподаткування, які використовуються для економічного регулювання. Особливості використання прямих податків для втручання в економічні процеси. Непрямі податки та їхня роль у регулюванні економічних і соціальних проблем.

Податки та інфляція. Роль податкової політики у виникненні інфляційних тенденцій. Податкові методи стримування інфляції.

Тема 4. Перекладання податків та ухилення від оподаткування

Поняття “ухилення від податків” і “податкова оптимізація” (планування). Чинники, від яких залежить рівень ухилення від оподаткування. Можливості ухилення від сплати з різних видів податків. Способи мінімізації ухилення від сплати податків. Класифікація методів ухилення від сплати податків.

Сутність і форми перекладання податків. Перекладання непрямих податків. Напрямки та способи перекладання прямих податків. Фактори, що впливають на процес і результати перекладання податків.

Тема 5. Організація системи адміністрування податків в Україні

Контрольні органи держави. Історія формування фіскальної служби в Україні. Організаційна структура контрольних органів. Функції контролюючих органів. Права контролюючих органів. Обов'язки і відповідальність посадових осіб контролюючих органів.

Облік платників податків. Права та обов'язки платників податків. Особливості обліку юридичних осіб. Порядок реєстрації юридичних осіб. Державна реєстрація фізичних осіб – платників податків. Присвоєння ідентифікаційних номерів фізичним особам – платникам податків. Особливості взяття на облік фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності.

Облік податків та неподаткових платежів. Особові рахунки – порядок їх відкриття і ведення. Документи, що використовуються для записів в особових рахунках.

Порядок погашення зобов'язань платника перед бюджетом. Порядок подання податкової декларації і визначення та узгодження суми податкового зобов'язання.

Тема 6. Податок на додану вартість

Сутність податку на додану вартість, його місце в системі непрямого оподаткування. Передумови введення податку на додану вартість в Україні.

Платники і ставки податку на додану вартість. Сутність нульової ставки за податком на додану вартість. Об'єкт оподаткування. Поняття бази оподаткування за податком на додану вартість. Ставки податку.

Пільги з податку на додану вартість. Види пільг з податку на додану вартість: нульова ставка, звільнення від оподаткування, виключення з об'єкта оподаткування. Перелік операцій, які оподатковуються за нульовою ставкою, звільнюються від оподаткування, не є об'єктом оподаткування.

Порядок визначення суми податку на додану вартість, що підлягає сплаті до бюджету або відшкодуванню з бюджету. Строки сплати ПДВ. Звітний податковий період. Поняття податкового зобов'язання і податкового кредиту. Порядок визначення дати податкового зобов'язання. Порядок визначення дати податкового кредиту. Реєстрація платників ПДВ. Податкова накладна як основний звітний податковий документ. Бюджетне відшкодування. Електронне адміністрування ПДВ. Звітність з ПДВ.

Тема 7. Акцизний податок

Акцизний податок як форма специфічних акцизів. Історія його введення в Україні.

Платники акцизного податку. Об'єкт оподаткування для вітчизняних та імпорتنних товарів. Перелік підакцизних товарів. Два види ставок за акцизним податком: тверді (фіксовані) і процентні (пропорційні).

Порядок визначення суми акцизного податку для вітчизняних та імпорتنних товарів, щодо яких застосовуються процентні ставки.

Порядок визначення сум акцизного податку для вітчизняних та імпорتنних товарів, стосовно котрих застосовуються тверді ставки.

Дата виникнення податкових зобов'язань. Пільги та строки сплати.

Особливості механізму оподаткування алкогольних і тютюнових виробів. Акцизні марки.

Тема 8. Мито

Мито в системі непрямих податків. Митна політика та її цілі. Види мита і їхня характеристика.

Платники мита. Об'єкт оподаткування. Два види митних ставок: тверді і процентні. Види ставок залежно від країни походження товарів: преференційні, пільгові, повні. Пільги для юридичних та фізичних осіб. Порядок та методи визначення митної вартості. Порядок декларування товарів. Порядок визначення суми мита і його сплати. Порядок перерахування мита до бюджету.

Тема 9. Податок на прибуток підприємств

Бюджетне значення податку на прибуток підприємств. Переваги і недоліки податку на прибуток підприємств.

Платники та ставки податку на прибуток. Об'єкт оподаткування.

Поняття доходу платника податку на прибуток. Перелік надходжень, що визнають і не визнають доходами звітного періоду.

Поняття витрат платника податку. Перелік витрат, які зараховують і не зараховують до складу витрат платника податку.

Визначення амортизації, основних засобів та їхніх груп. Порядок визначення і нарахування сум амортизаційних відрахувань. Методи нарахування амортизації.

Податкові періоди. Пільги з податку на прибуток. Порядок обчислення і сплати податку на прибуток.

Особливості оподаткування деяких видів операцій, товарів і платників.

Тема 10. Податок на доходи фізичних осіб

Податок на доходи фізичних осіб як форма індивідуального прибуткового оподаткування. Бюджетне і соціальне значення податку на доходи фізичних осіб. Переваги і недоліки податку на доходи фізичних осіб.

Платники податку. Особи, які відносяться до резидентів та нерезидентів з метою оподаткування.

Визначення об'єкта оподаткування для резидентів і нерезидентів. Доходи платника, які зараховують і не зараховують до загального оподаткованого доходу. Поняття податкової знижки з податку на доходи фізичних осіб. Порядок отримання податкової знижки та перелік витрат, які платник має право зарахувати до податкової знижки. Обмеження щодо права платника на отримання податкової знижки.

Податкові соціальні пільги та умови, за яких вони застосовуються. Види пільг та порядок їхнього застосування. Право платника на вибір місця застосування соціальної пільги. Ставки податку. Особи, на яких покладається обов'язок нарахування і сплати податку. Особливості оподаткування окремих видів доходу. Порядок визначення оподаткованого доходу. Порядок та строки подання декларації про фактично отримані доходи. Порядок перерахунків щодо податку.

Тема 11. Плата за землю

Плата за землю: загальна характеристика, переваги та недоліки. Плата за землю як інструмент раціонального використання земельних угідь і регулювання розміщення виробництва та населення в регіональному розрізі. Платники та об'єкт оподаткування. Форми плати за землю: земельний податок та орендна плата.

Диференціація ставок залежно від призначення земельних ділянок, їх місцезнаходження та якісних характеристик.

Земельний податок на землі сільськогосподарського призначення. Порядок встановлення ставок.

Земельний податок на землі несільськогосподарського призначення. Порядок установлення ставок для земель, грошову оцінку яких визначено і невизначено. Особливості встановлення ставок для різних платників та видів діяльності. Ставки орендної плати за землю.

Звільнення від сплати земельного податку. Строки сплати.

Тема 12. Екологічний податок

Екологічний податок. Платники та об'єкт оподаткування. Ставки податку. Порядок і строки сплати податку.

Платники екологічного податку. Об'єкти податку. Ставки податку. Розрахунок податку для юридичних осіб. Порядок надання пільг. Строки сплати податку та подання розрахунків.

Тема 13. Єдиний податок для суб'єктів малого підприємництва

Необхідність запровадження спрощеної системи оподаткування суб'єктів малого підприємництва (єдиний податок). Перелік юридичних і фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності, які мають право перейти на сплату єдиного податку. Групи платників єдиного податку. Перелік податків та зборів, у рахунок яких сплачується єдиний податок.

Особливості нарахування і сплати єдиного податку для юридичних осіб. Ставки єдиного податку для суб'єктів підприємницької діяльності – юридичних осіб. Строки та порядок сплати і подання розрахунків для юридичних осіб.

Особливості в нарахуванні і сплаті єдиного податку для фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності. Ставки єдиного податку для суб'єктів підприємницької діяльності – фізичних осіб. Строки та порядок сплати та подання розрахунків для фізичних осіб.

Порядок переходу платників на сплату єдиного податку. Перелік суб'єктів підприємницької діяльності, які не можуть перейти на сплату єдиного податку.

Тема 14. Місцеві податки і збори

Склад місцевих податків і зборів. Повноваження місцевих органів влади щодо встановлення місцевих податків та зборів.

Місцеві податки: податок на майно (податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, транспортний податок, земельний податок) , єдиний податок.

Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки та його елементи.

Транспортний податок та його елементи.

Місцеві збори: збір за місця для паркування транспортних засобів; туристичний збір.

Тема 15. Рентна плата

Підстава і мета встановлення рентної плати. Державна власність на ресурси як підстава для отримання державою доходів за використання ресурсів. Плата за ресурси – інструмент впливу на економне і раціональне використання ресурсів. Види рентної плати за ресурси та послуги.

Рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів, його сутність і призначення. Елементи рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів.

Рентна плата за спеціальне використання води, її платники та об'єкт оподаткування. Порядок визначення нормативів плати. Дозвіл і ліміт на спеціальне використання води. Порядок обчислення суми рентної плати за спеціальне використання води в межах ліміту та за понадлімітне використання. Строки сплати рентної плати за спеціальне використання води і звітність платників.

Рентна плата за користування надрами для видобування корисних копалин. Платники. Об'єкт оподаткування.

Рентна плата за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин. Платники. Об'єкт оподаткування.

Подання декларації і строки сплати рентної плати.

Тема 16. Єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування

Економічне і соціальне значення єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Розвиток системи соціального страхування в Україні.

Елементи єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Порядок нарахування та сплати єдиного внеску. Облік та звітність єдиного внеску.

Тема 17. Неподаткові платежі в бюджет

Характер, призначення і бюджетна роль неподаткових платежів. Групи неподаткових платежів.

Доходи від власності та підприємницької діяльності: надходження від грошово-речових лотерей; надходження від перевищення доходів над видатками Національного банку України; надходження дивідендів від суб'єктів підприємницької діяльності, утворених за участю державних підприємств і організацій; кошти від приватизації майна тощо.

Адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційного та побічного продажу: плата за утримання дітей у школах-інтернатах; плата за оренду цілісних майнових комплексів й іншого майна; плата за надання послуг службою дозвільної системи органів внутрішніх справ тощо.

Надходження від штрафів та фінансових санкцій: суми, стягнені з винних осіб за шкоду, заподіяну державі, підприємству, установі, організації; надходження штрафних санкцій за порушення правил пожежної безпеки; штрафні санкції за порушення законодавства про патентування, за недотримання норм регулювання обігу готівки та про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг тощо.

Інші неподаткові надходження: кошти від реалізації конфіскованого майна; від реалізації майна, що перейшло у власність держави; суми кредиторської та депонентської заборгованості підприємств, установ і організацій, щодо яких минув строк позовної давності, власні надходження бюджетних установ тощо.

Рекомендована література

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI із змінами та доповненнями (станом на 01.01.2016р.).
2. Митний кодекс України від 13.03.2012 р. № 4495-VI із змінами та доповненнями (станом на 01.01.2016р.).
3. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи від 28.12.2014р. № 71-VIII.
4. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році від 24 грудня 2015 року № 909-VIII
5. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 08.07.2010р. № 2464-VI із змінами та доповненнями.
6. Порядок обліку платників податків і зборів затв. Наказом Міністерства фінансів України від 22.04.2014р. №462.
7. НП(С)БО 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності” затв. Наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013р. №73 із змінами та доповненнями.
8. П(С)БО 7 “Основні засоби” затв. Наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000р. №92 із змінами та доповненнями.
9. П(С)БО 15 “Дохід” затв. Наказом Міністерства фінансів України від 29.11.1999р. №290 із змінами та доповненнями.
10. П(С)БО 16 “Витрати” затв. Наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999р. №318 із змінами та доповненнями.
11. Замасло О.Т. Податкова система: навч. посібник / О.Т.Замасло, І.І.Приймак, О.В.Грін. – Львів, 2011. – 378с.
12. Онисько С.М. Податкова система / С.М.Онисько, І.М.Тофан, О.В.Грицина. – Львів, 2013. – 351с.
13. Бечко П.К., Захарчук О.А. Основи оподаткування: навч.посіб. для студ. вищ. навч. закл./ П.К.Бечко, О.А. Захарчук – К.:Центр учбової літератури, 2009. – 168с.
14. Податкова система: навч.посіб. для студ. вищ. навч. закл./ [Лютий І.О., Демиденко Л.М., Романюк М.В. та ін.]; За ред. І.О.Лютого. – К.:Центр учбової літератури, 2009. – 456с.
15. Довгалюк В. Податкова система: навч. посібник/ Довгалюк В., Ярмоленко Ю. Ю. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 360 с.
16. Литвиненко Я.В. Податкова політика: Навч. посіб. – К.:МАУП, 2003. – 224с.
17. Ярема Б. П. Податкова система. Збірник задач та тести: Навчальний посібник/ Ярема Б. П., Моринець В. П – 3-тє видання, перероблене і доповнене. – Львів: „Магнолія плюс”, 2006. – 272 с.

Типові тести з дисципліни “Фінанси”

1. Термін “фінанси” від латинського “finantia” означає:
  - 1) бюджет;
  - 2) відсоток;
  - 3) платіж;
  - 4) податок.
2. Яка з перерахованих фінансових категорій є найскладнішою:
  - 1) податок;
  - 2) кредит;
  - 3) факторинг;
  - 4) бюджет.
3. Скільки етапів включає бюджетний процес:
  - 1) два;

- 2) три;
- 3) чотири;
- 4) п'ять.

4. Яка тривалість бюджетного періоду в Україні:

- 1) рік;
- 2) два роки;
- 3) три роки;
- 4) чотири роки.

5. Який із етапів бюджетного процесу вважається основним:

- 1) складання проекту бюджету;
- 2) розгляд та прийняття;
- 3) виконання;
- 4) складання звіту про виконання бюджету.

6. Скільки ланок включає бюджетна система в Україні:

- 1) дві;
- 2) три;
- 3) чотири;
- 4) п'ять.

7. У якому році прийнято Бюджетний кодекс України:

- 1) 2000 р.;
- 2) 2005 р.;
- 3) 2009 р.;
- 4) 2010 р.

8. Яка функції виконують фінанси:

- 1) розподільну і фіскальну;
- 2) розподільну і контрольну;
- 3) фіскальну і контрольну;
- 4) фіскальну і регулюючу.

9. На скільки груп розбиті доходи бюджету:

- 1) дві;
- 2) три;
- 3) чотири;
- 4) п'ять.

10. Що представляє собою бюджет за своєю формою:

- 1) централізований фонд;
- 2) фінансовий план;
- 3) нормативний акт;
- 4) джерело фінансування.

Типові тести з дисципліни “Гроші та кредит”

1. Гроші, у яких номінальна і реальна вартості не збігаються, називають...

- 1) неповноцінними;
- 2) повноцінними;
- 3) товарними;
- 4) металевими.

2. Походження грошей пов'язане з...

- 1) розвитком ремесел;
- 2) розвитком обміну продуктами праці;
- 3) еволюцією людини;
- 4) розвитком та виникненням професій.

3. Білонна монета – це монета, яку...

- 1) карбують з дорогоцінного металу;
- 2) карбують з металу, який коштує дешевше її номінальної вартості;
- 3) карбують у формі зливків;
- 4) не випускають в обіг.

4. Яке з наведених нижче положень не притаманне еволюційній концепції походження грошей?

- 1) походження грошей має об'єктивний характер;
- 2) гроші-товари виділяються із загальної маси стихійно;
- 3) гроші виникли внаслідок раціональної угоди між людьми;
- 4) поява грошей зумовлена закріпленням за одним із товарів ролі загального еквівалента.

5. Монопольне право на емісію банкнот в Україні належить...

- 1) Державній казначейській службі України;
- 2) Національному банку України;
- 3) Кабінету Міністрів України;
- 4) Верховній Раді України.

6. Початковою вихідною формою повноцінних грошей були...

- 1) металеві;
- 2) кредитні;
- 3) депозитні;
- 4) товарні.

7. Грошові знаки, наділені вимушеним номіналом, зазвичай, не розмінні на метал, які випускає держава для покриття своїх видатків, – це...

- 1) казначейські білети;
- 2) банкноти;
- 3) державні цінні папери;
- 4) чеки.

8. Фідуціарна емісія – це...

- 1) емісія грошових знаків, забезпечених золотом;
- 2) емісія грошових знаків, не забезпечених золотом;
- 3) емісія грошових знаків, забезпечених золотом і сріблом;
- 4) усі відповіді не вірні.

9. Вексель – це...

- 1) письмове боргове зобов'язання, яке дає його власнику незаперечне право вимагати від боржника обумовлену в ньому суму платежу після закінчення визначеного терміну;
- 2) цінний папір, що дає дохід у вигляді відсотка;
- 3) відрізний талон цінного паперу, який дає право його власникові одержати в обумовлений термін певний дохід у вигляді процентів чи дивіденди;
- 4) цінний папір без визначеного часу обігу, що засвідчує участь його власника у статутному фонді акціонерного товариства.

10. Грошовий документ визначеної форми, який є наказом власника поточного рахунка банку виплатити готівкою або перевести на поточний рахунок іншої особи зазначену суму, – це...

- 1) платіжне доручення;
- 2) чек;
- 3) простий вексель;
- 4) переказний вексель.

Типові тести з дисципліни “Банківська система”

1. 10 січня 2006 року для Акціонерного товариства “Дім” надійшов термін погашення кредиту, що був наданий банком “Буковина” у м. Львові 10 листопада попереднього року. Сума кредиту становила 4000 грн., процентна ставка за користування кредитом – 24% річних. Визначити суму відсотків за кредит:

- 1) 100 грн.;
- 2) 106 грн.;
- 3) 160 грн.;
- 4) 166 грн.

2. Акредитив – це ...

1) письмове доручення платника обслуговуючому банкові, про списання зі свого рахунку зазначеної суми коштів і перечислення її на рахунок отримувача;

2) розрахунковий документ, що складається з двох частин: вимоги отримувача до платника про сплату суми коштів; доручення платника обслуговуючому банкові про списання зі свого рахунку суми коштів та перечислення її на рахунок отримувача;

3) документ, що містить нічим не обумовлене письмове розпорядження власника рахунку банкові-емітенту, в якому відкрито його рахунок, про сплату зазначеної суми коштів;

4) договір, що містить зобов’язання банку-емітента за дорученням клієнта або від свого імені проти документів, які відповідають певним умовам, виконати платіж на користь бенефіціара або доручити іншому банкові здійснити цей платіж.

3. Активні операції – це ...

- 1) операції банку з формування ресурсної бази;
- 2) операції банку із розміщення ресурсів;
- 3) операції банку із розрахунково-касового обслуговування;
- 4) правильної відповіді немає.

4. Акція банку – це:

1) письмове свідоцтво банку про депонування коштів і отримання через зазначений термін депозиту та належних відсотків власником;

2) цінний папір, що засвідчує право власності на частку в статутному фонді банку і дає право на отримання дивідендів;

3) документ, що свідчить про внесення до банку певної суми коштів на фіксований термін і виплату визначеного відсотка (розміщується серед фізичних осіб);

4) немає правильної відповіді.

5. Якщо Центральний банк купує іноземну валюту на валютному ринку, то він прагне:

- 1) збільшити масу грошей в обігу
- 2) зменшити масу грошей в обігу
- 3) посилити контроль за діяльністю комерційних банків
- 4) зменшити курс національної валюти.

6. Банк «Буковина» 10 березня 2006 р. видав короткостроковий кредит юридичній особі МП «Мрія» на суму 90000 грн. під 24% річних терміном до 15 червня 2006 р. Визначить суму, яку повинен сплатити позичальник, якщо він гасить борг достроково 10.05.2006:

- 1) 96300 грн.;
- 2) 93000 грн.;
- 3) 96360 грн.;
- 4) 93600 грн.

7. Банк «Буковина» випустив депозитні сертифікати номіналом 1000 грн. на строк 6 місяців із нарахуванням процентів у розмірі 12% річних. Визначити суму нарахованих процентів, які сплатить банк власникові депозитного сертифіката після визначеного терміну.

- 1) 60 грн.;
- 2) 80 грн.;
- 3) 70 грн.;
- 4) 90 грн.

8. Банк «Заріччя» випустив депозитні сертифікати номіналом 10000 грн. на строк 9 місяців із нарахуванням процентів у розмірі 12% річних. Визначити суму нарахованих процентів, які сплатить банк власникові депозитного сертифіката після визначеного терміну.

- 1) 600 грн.;
- 2) 800 грн.;
- 3) 700 грн.;
- 4) 900 грн.

9. Банк «Озеро» випустив депозитні сертифікати номіналом 5000 грн. на строк 7 місяців із нарахуванням процентів у розмірі 12% річних. Визначити суму нарахованих процентів, які сплатить банк власникові депозитного сертифіката після визначеного терміну.

- 1) 260 грн.;
- 2) 380 грн.;
- 3) 350 грн.;
- 4) 390 грн.

10. Банк вважається створеним і набуває статусу юридичної особи:

- 1) після відкриття накопичувального рахунку в НБУ, на який засновники (учасники) вносять кошти на формування статутного капіталу;
- 2) після формування статутного капіталу банку;
- 3) після його реєстрації НБУ в Державному реєстрі банків;
- 4) після затвердження статуту банку.

Типові тести з дисципліни “Фінанси підприємств”

1. Основні принципи організації фінансів підприємств в умовах ринкової економіки такі:

- 1) фінансової відповідальності, комерційного розрахунку, безперервності, стабільності;
- 2) принцип комерційного розрахунку, фінансово-господарської незалежності, фінансової відповідальності;
- 3) комерційного розрахунку, рівнозначності і пропорційності, економічної обґрунтованості;
- 4) наукової обґрунтованості, цільового спрямування.

2. Виторг від реалізації продукції (робіт, послуг) – це:

- 1) сума грошових коштів, які надійшли на рахунок у банку або в касу підприємства за реалізовану продукцію, виконані роботи або надані послуги;
  - 2) сума грошових коштів, які сплатили в рахунок погашення дебіторської заборгованості;
  - 3) платежі готівкою підприємств, підприємців і фізичних осіб між собою за реалізовану продукцію (виконані роботи, надані послуги);
  - 4) дохід підприємства за вирахуванням податків.
3. Прямі матеріальні витрати та прямі витрати на оплату праці включаються:
- 1) до складу загальновиробничих витрат;
  - 2) до складу виробничої собівартості продукції (робіт, послуг);
  - 3) до складу інших операційних витрат;
  - 4) до складу адміністративних витрат.
4. Фінансова звітність не може забезпечити такі інформаційні потреби користувачів:
- 1) щодо участі в капіталі підприємства;
  - 2) забезпеченості зобов'язані підприємства;
  - 3) трудового потенціалу підприємства;
  - 4) визначення суми дивідендів, що підлягають розподілу.
5. Кредитна лінія – це:
- 1) межа, яка встановлює максимальні й мінімальні розміри та терміни видачі кредиту одному позичальнику;
  - 2) короткостроковий кредит, який надає банк надійному підприємству понад залишок його коштів на поточному рахунку (в межах заздалегідь обумовленої суми) через дебетування його поточного рахунку;
  - 3) кредит, що надається цілком і відразу після укладення кредитної угоди;
  - 4) згода банку-кредитора надати кредит у майбутньому в розмірах, які не перевищують заздалегідь обумовленої суми за певний період часу без проведення додаткових переговорів.
6. Відношення поточних активів до поточних пасивів – це:
- 1) коефіцієнт абсолютної ліквідності;
  - 2) коефіцієнт швидкої ліквідності;
  - 3) коефіцієнт платоспроможності;
  - 4) коефіцієнт загальної ліквідності.
7. До форм фінансової звітності, що відповідає міжнародним стандартам, не належить:
- 1) Форма 1 “Баланс (Звіт про фінансовий стан)”;
  - 2) Форма 2 “Звіт про фінансові результати (про сукупний дохід)”;
  - 3) Звіт про позикові кошти підприємства;
  - 4) Форма 3 “Звіт про рух грошових коштів”.
8. Який з податків відносять до прямих:
- 1) податок на прибуток;
  - 2) ПДВ;
  - 3) акцизний податок;
  - 4) мито.
9. Нерозподілений прибуток – це:
- 1) сума прибутку (збитку) від реалізації продукції, фінансової діяльності і доходів від інших позареалізаційних операцій, зменшених на суму витрат за цими операціями;

- 2) різниця між балансовим прибутком і сумою податків;
- 3) частина чистого прибутку, яка залишається у розпорядженні підприємства після виплати дивідендів, формування резервного капіталу, поповнення статутного фонду та використання на інші потреби;
- 4) сума валового прибутку підприємства.

10. До показників, які характеризують забезпеченість підприємства основними засобами належать:

- 1) фондоозброєність;
- 2) оборотність виробничих запасів;
- 3) рентабельність основних засобів;
- 4) фондівіддача.

Типові тести з дисципліни “Податкова система”

1. Податкова система – це:

- 1) нормативно визначені платники податків, їхні обов’язки та права;
- 2) об’єкти оподаткування;
- 3) сукупність загальнодержавних та місцевих податків і зборів, що справляються у встановленому законодавством порядку;
- 4) усе перелічене.

2. Податки – це:

- 1) обов’язкові, безумовні платежі юридичних і фізичних осіб, що справляються до бюджету;
- 2) обов’язкові, безумовні платежі лише юридичних осіб, що справляються до бюджету;
- 3) обов’язкові, безумовні платежі лише фізичних осіб, що справляються до бюджету;
- 4) необов’язкові платежі юридичних і фізичних осіб, що справляються до бюджету.

3. Фіскальна функція податків полягає у:

- 1) впливі податків на різні сторони діяльності їх платників;
- 2) тому, що вони забезпечують фінансування державних витрат;
- 3) підтримуванні соціальної рівноваги через зменшення розбіжностей реальних доходів окремих груп населення;
- 4) тому, що вони не забезпечують фінансування державних витрат.

4. Об’єкт оподаткування - це:

- 1) те, що оподатковують;
- 2) те, що не оподатковують;
- 3) те, що ніколи не буде оподатковане;
- 4) платник податку.

5. Операції з постачання згідно з переліком, встановленим Кабінетом Міністрів України, послуг з здобуття вищої, середньої, професійно-технічної та дошкільної освіти навчальними закладами, які мають ліцензію на надання таких послуг:

- 1) є об’єктом оподаткування ПДВ;
- 2) не є об’єктом оподаткування ПДВ;
- 3) звільнені від оподаткування ПДВ;
- 4) оподатковують за нижчою (пільговою) ставкою.

6. У Єдиному реєстрі податкових накладних реєструють податкові накладні у яких:

- 1) сума податкового зобов’язання з ПДВ перевищує 5000грн;
- 2) сума податкового зобов’язання з ПДВ перевищує 10000грн;

- 3) сума податкового зобов'язання з ПДВ перевищує 20000грн;
- 4) реєструють усі податкові накладні.

7. Об'єктом митно-тарифних відносин є ...

- 1) розрахункові операції між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності; міжнародні платежі;
- 2) науково-технічна і науково-виробнича кооперація; спільна підприємницька діяльність;
- 3) різнобічні форми зустрічної торгівлі;
- 4) все перелічене

8. Розмір експортного мита визначають:

- 1) прямо пропорційно до кількості країн-імпортерів товару, якщо держава є монополістом на світовому ринку;
- 2) обернено пропорційно до кількості країн-імпортерів товару, якщо держава є монополістом на світовому ринку;
- 3) прямо пропорційно до кількості країн-імпортерів товару, якщо держава не є монополістом на світовому ринку;
- 4) обернено пропорційно до кількості країн-імпортерів товару, якщо держава не є монополістом на світовому ринку.

9. Витрати на відрядження фізичних осіб платники податку на прибуток:

- 1) зараховують до доходів;
- 2) зараховують до витрат, якщо підтверджені відповідними документами та понесені у межах норм;
- 3) зараховують частково до витрат- 2% таких витрат;
- 4) віднімають від суми витрат.

10. Не можуть бути платниками єдиного податку:

- 1) фізичні особи – підприємці, незалежно від виду їхньої діяльності;
- 2) виробничі підприємства;
- 3) суб'єкти підприємницької діяльності, які надають побутові послуги;
- 4) пункти обміну валют.

Типові задачі

1. За звітний місяць за основним місцем роботи робітнику нарахували:

- заробітну плату – 1700 грн;
- добові на відрядження за три доби – 90 грн.

У звітному місяці ставка ПДФО 15%, прожитковий мінімум для працездатної особи 1378 грн., розмір ПСП 50% від прожиткового мінімуму.

Визначити суму податку на доходи фізичних осіб, що необхідно утримати з доходів робітника за звітний місяць.

- 1) 268грн.50коп;
- 2) 255грн.00коп;
- 3) 165грн.15коп;
- 4) 151грн.65коп.

2. Підприємство – платник податку на додану вартість, у звітному періоді здійснило наступні операції:

- заплатило і отримало від постачальника матеріали для виробничих потреб вартістю 15000 грн.00коп (в т.ч. ПДВ);
- заплатило і отримало від постачальника канцелярські товари вітчизняного виробництва вартістю 500 грн.00коп. (в т.ч. ПДВ) (в т.ч. за ручки і олівці учнівські –

300грн., зошити учнівські –200 грн);

- отримало оплату і відвантажило покупцю продукцію вартістю 6000грн.00коп (в т.ч. ПДВ).

Ставка ПДВ 20%.

Визначити податок на додану вартість, що підлягає сплаті до бюджету (відшкодуванню з бюджету) підприємством за звітний період.

1) 1550 грн.;

2) – 1550 грн. (бюджетне відшкодування);

3) 1500 грн.;

4) – 1500 грн. (бюджетне відшкодування).

3. Підприємство – платник податку на додану вартість і податку на прибуток, у звітному періоді здійснило наступні операції:

- відвантажило в Іспанію продукцію власного виробництва на 1000 ЄВРО, собівартість відвантаженої продукції – 15000 грн.

- нарахувало і виплатило у грошовій формі працівникам заробітну плату 10000 грн.

Курс: 100 ЄВРО – 3000 грн. 00 коп. Ставка податку на прибуток підприємств 18%.

Визначити податок на прибуток підприємства за звітний період.

1) 900 грн.;

2) 800 грн.;

3) 700 грн.;

4) 600 грн.

4. ТОВ «Світанок» нарахувало працівникові заробітну плату 36000 грн. В якому розмірі ТОВ «Світанок» повинне нарахувати і сплатити єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування?

1) 0 грн;

2) 7200,00 грн;

3) 7315,00 грн;

4) 7920,00 грн.

5. На митну територію України імпортують транспортний засіб. Фактурна вартість складає 12000 дол. США. Витрати на транспортування до митного кордону України, не включені до ціни угоди, складають 2200 дол. США. Вартість доставки з пункту ввезення в Україну до пункту призначення, не включена до ціни угоди, – 800 дол. США.

Обчисліть суму мита, яка підлягає сплаті при імпорті автомобіля, якщо ставка ввізного мита 10%. Курс валют 25 грн/дол. США.

1) 30000 грн;

2) 32000 грн;

3) 35500 грн;

4) 37500 грн.